

УДК: 342.92

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-75-2-35-44>

Макарчук Віталій Володимирович,

кандидат юридичних наук

(Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9099-8921>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Стаття присвячена адміністративно-правовому статусу правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони. У статті окреслено такі основні термінологічні поняття, як статус, правовий статус, адміністративно-правовий статус. Проаналізовано думки різних науковців щодо тлумачення поняття правового статусу правоохоронних органів, його структури та елементів. Розглянуто адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони, зокрема це адміністративно-правовий статус Національної поліції, органів прокуратури, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Служби правопорядку, Управління державної охорони України, органів охорони державного кордону.

Ключові слова: *національна безпека і оборона; правоохоронні органи; суспільство; держава; державна політика; статус; правовий статус; адміністративно-правовий статус.*

Постановка проблеми. Ураховуючи ситуацію, що склалася в Україні, для українського суспільства є дуже важливим питання забезпечення національної безпеки і оборони держави, що пояснюється насамперед необхідністю збереження та відновлення територіальної цілісності держави, подолання політичної та економічної кризи та дотримання прав і свобод людини і громадянина.

Держава як суб'єкт забезпечення національної безпеки і оборони сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони. Відповідно правоохоронні органи, забезпечуючи захист держави у сфері національної безпеки і оборони, призначені стримувати суспільство від учинення кримінальних правопорушень, які посягають на національну безпеку та оборону держави. Правоохоронні органи країни є ключовими в системі органів виконавчої влади та є необхідною умовою захисту конституційного ладу і забезпечення законності та правопорядку, дотримання прав і свобод

людини та громадянина й охорони внутрішньої безпеки від внутрішніх загроз.

Саме визначення адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони, вказує на їхню роль у забезпеченні національної безпеки і оборони в державі та її окремих регіонах, охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, а також допомагає протидіяти злочинності в цій сфері та підвищує ефективність діяльності відповідних суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання структури адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як загалом, так і окремих із них було об'єктом дослідження багатьох науковців, зокрема В. І. Бабенко, Л. М. Бахрах, Д. В. Власенко, В. К. Колпаков, Д. М. Ластович, С. П. Пономарьов та інших. Убачаємо доцільним комплексне дослідження адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони, зокрема Національної поліції України, органів прокуратури, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Служби правопорядку, Управління державної охорони України, органів охорони державного кордону.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд термінологічних особливостей таких понять, як «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус» та визначення структури адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки й оборони.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж безпосередньо почати розгляд питання адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони, необхідно з'ясувати термінологічні особливості таких понять, як «статус», «правовий статус», «адміністративно-правовий статус».

У перекладі з латинської «status» означає положення, стан чого-небудь або будь-кого [1, с. 578]. Юридична енциклопедія визначає статус як правове становище (сукупність прав та обов'язків) фізичної або юридичної особи [2, с. 626].

У філософії категорію «статус» розглядають у декількох аспектах: 1) як соціальне становище індивіда або соціальної групи в суспільстві, що визначається насамперед соціальними ознаками; 2) як сукупність прав та обов'язків індивіда або соціальної групи, яка виникає внаслідок виконання ними певної соціальної ролі, необхідної для розвитку й функціонування соціальної системи; 3) як позицію індивіда або соціальної групи, що оцінюється громадською думкою, шляхом порівняння їхнього соціального престижу [3, с. 259–260].

О. В. Зайчук та Н. М. Оніщенко зазначають, що юридичну категорію правового статусу характеризують такі ознаки: універсальний характер (правовий статус поширюється на всіх суб'єктів); правовий статус відображає індивідуальні особливості суб'єкта, його становище в системі суспільних відносин; забезпечує системність прав, свобод та обов'язків; основа правового статусу (права та обов'язки) не може реалізуватися без відповідальності; взаємозалежність елементів правового статусу; правовому статусу притаманна відносна стабільність [4, с. 366].

Варто звернути увагу на працю Б. М. Лазарєва, який наголошував, що правовий статус передбачає відповіді на питання: а) органом якого рівня є цей орган: центральний, місцевий або міжтериторіальний; б) до якого виду органів належить за змістом своєї діяльності: орган влади, орган управління, правосуддя, яке офіційне найменування цього органу; в) хто його утворює, формує особовий склад; г) кому він підпорядкований, підзвітний, підконтрольний і хто може відмінити, призупинити, змінювати й опротестувати його акти; г) яка компетенція органу; д) хто йому підпорядкований, підзвітний, підконтрольний, чий акти він може відмінити, призупинити, змінювати і опротестувати та інше; е) яка юридична сила актів

цього органу; є) які джерела його фінансування; ж) чи наділений він правами юридичної особи [5, с. 124].

На підставі аналізу юридичної наукової літератури можемо стверджувати, що терміни «статус» та «правовий статус» вживаються щодо фізичних осіб (особа, громадянин, працівник правоохоронних органів, державний службовець, керівник), а також і щодо юридичних осіб (органи державної влади та місцевого самоврядування, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації). Слід зауважити, що поняття «правовий статус» має загальний характер, який відображає загальні характеристики суб'єкта права (фізичної чи юридичної особи) щодо інших індивідів або органів держави в певній системі. Отже, термін «адміністративно-правовий статус» є одним із видів загального поняття «правовий статус» та може бути конкретизований залежно від виду суб'єктів зазначених адміністративно-правових відносин.

А. М. Подоляка визначає, що поняття правового статусу складається із правосуб'єктності разом з іншими правами та обов'язками, тому можна зробити висновок про складові адміністративно-правового статусу: компетенція, правозастосування, юридична відповідальність [6, с. 44].

В. Б. Авер'янов стверджував, що треба розрізняти правовий статус у широкому розумінні та у вузькому розумінні (співвідношення цілого та частини) [7, с. 156–162]. Так, компетенція (права та обов'язки) є головною складовою змісту правового статусу кожного органу, яка доповнюється такими важливими елементами: завдання, функції, характер взаємозв'язків з іншими органами (як «за вертикаллю», так і «за горизонталлю»), місце в ієрархічній структурі органів виконавчої влади, порядок вирішення установчих і кадрових питань тощо [7, с. 247].

Із зазначеного вище можна зробити висновок, що складова частина «статус» визначає становище, положення відповідного суб'єкта в соціальній системі, що виражається у правах та обов'язках, а елемент «правовий» вказує на те, що ці права та обов'язки містяться у відповідних нормативних актах, тобто отримали закріплення у нормах права.

Досліджуючи адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, підтримуємо думку В. К. Колпакова, який зазначає, що адміністративно-правовий статус можна розуміти як послідовне та встановлене правове становище, що визначає конкретні особливості адміністративної діяльності правоохоронних органів як невід'ємного елемента системи державного управління, що встановлюється в законодавчих нормативно-правових актах, у сфері адміністративної діяльності правоохоронних органів [8, с. 138].

Зокрема, Л. М. Бахрах указує, що адміністративно-правовий статус державного органу складається з таких блоків: цільовий, організаційно-структурний та компетенція [9, с. 85].

Щодо зазначеного вище С. П. Пономарьов зауважує, що автором у цій структурі не враховано відповідальність і піднаглядність правоохоронних органів, які набувають особливого значення в умовах реалізації правоохоронними органами свого правового статусу [10, с. 123].

Варто звернути увагу, що основою адміністративно-правового статусу правоохоронних органів є їхня адміністративна правосуб'єктність, тобто здатність мати права й обов'язки у сфері державного управління, це і є адміністративна правоздатність, а здатність реалізовувати надані права й обов'язки у сфері державного управління називають адміністративною дієздатністю.

Основою адміністративної діяльності є здійснення завдань і функцій контролю та нагляду за реалізацією прав та обов'язків суб'єктів правовідносин, притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні правопорушень, повсякденне безпосереднє керівництво правоохоронними органами діяльністю підлеглих підрозділів, а також посадових осіб на основі й на виконання законів.

Беручи до уваги лише правоохоронні органи, слід зазначити, що характерна риса правової форми їхньої діяльності полягає в тому, що в ній найбільш чітко простежується державно-владний, виконавчо-розпорядчий, підзаконний характер повноважень правоохоронних органів [11, с. 156–161].

Підтримуємо думки науковців О. Є. Користіна та С. М. Бортника, які вказують, що нині актуалізація окремого й важливого напрямку правоохоронної діяльності – захисту національної (економічної безпеки) – є очевидною. І якщо раніше забезпечення безпеки держави передбачало передусім захист її території від зовнішнього нападу, то на сьогодні це поняття означає захист інтересів населення та держави від протиправних суспільно-небезпечних дій усередині держави. Саме цей напрям безпеки стає одним із головних у діяльності правоохоронних органів України [12, с. 118–125].

Варто також зауважити, що на формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони впливає активна участь у ньому суб'єктів господарювання та самих громадян. Громадяни України реалізують національні інтереси через здійснення своїх конституційних прав та обов'язків щодо участі у виборах, референдумах, в інших формах безпосередньої демократії, у тому числі через обрані ними органи державної влади та місцевого самоврядування, здійснення інших заходів щодо забезпечення національної безпеки України, передбачених національним законодавством [13, с. 1–9].

Здійснюючи свою діяльність щодо забезпечення, формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони, правоохоронні органи (Національна поліція України, органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Служба правопорядку, Управління державної охорони України, органи охорони державного кордону) повинні орієнтуватися на Стратегію національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року. Вона визначає основні напрями державної політики у сфері національної безпеки [14].

Важливу роль у правовому та адміністративно-правовому регулюванні діяльності правоохоронних органів (Національна поліція України, органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Служба правопорядку, Управління державної охорони України, органи охорони державного кордону), які формують та реалізують державну політику у сфері національної безпеки і оборони, відіграють міжнародні акти, згода на які надана Верховною Радою України.

На думку О. М. Резніка, важливе місце в системі чинного національного законодавства належить підзаконним нормативним актам, які слід розуміти як акти, що видаються відповідно до закону, на підставі закону для конкретизації законодавчих розпоряджень та їх трактування або встановлення первинних норм [15, с. 489].

До того ж В. В. Ковальська наголошує на тому, що підзаконні нормативні акти забезпечують деталізацію застосування закону, регламентують порядок уведення його в дію, конкретизують механізм цієї дії, який вже визначений у законі, установлюють кількісні показники, норми, квоти, які швидко змінюються, містять рішення деяких конкретних питань, у тому числі процедурного і правоохоронного порядку [16, с. 237].

Крім того, підзаконні нормативні акти усувають недоліки чинного національного законодавства, що, безумовно, підтверджує доцільність їхнього існування.

Д. В. Власенко розглядає адміністративно-правовий статус Національної поліції України як закріплене адміністративно-правовими нормами положення зазначеного органу у взаємовідносинах внутрішнього характеру, а також із органами виконавчої влади, їхніми посадовими та службовими особами, громадськістю [17, с. 47].

Подібним є також визначення Д. М. Ластовича, який адміністративно-правовий статус Національної поліції України пропонує розуміти як визначене нормами адміністративного права його юридичне становище в механізмі держави та системі суспільних відносин [18, с. 74].

Крім того, Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а його діяльність спрямовується та координується урядом через міністра внутрішніх справ.

Отже, можна зробити висновок, що діяльність Національної поліції України як суб'єкта формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки й оборони держави

регулюється адміністративно-правовими нормами Конституції України, міжнародних актів, законів України, зокрема нормами спеціалізованого нормативно-правового акта – Закону України «Про Національну поліцію», підзаконних актів, серед яких постанови уряду та накази Міністерства внутрішніх справ.

Діяльність органів прокуратури України як суб'єкта забезпечення національної безпеки і оборони держави регламентується нормами Конституції України.

Так, на думку В. І. Бабенко, адміністративно-правовий статус органів прокуратури утворюється врегульованим законодавством порядком створення, реорганізації, ліквідації цих органів, визначенням функцій та завдань прокуратури та наділенням їх необхідною компетенцією для виконання покладених державою прав і обов'язків. А тому в її статусі повинні бути закріплені цілі, завдання, функції, компетенція, організаційна структура та відповідальність [19, с. 55].

Адміністративно-правові норми, які регулюють діяльність Національного антикорупційного бюро України, містяться в Конституції України, міжнародних актах, законах і підзаконних актах, в актах Директора Національного антикорупційного бюро України, спільних актах бюро з іншими правоохоронними органами.

Здійснюючи свою діяльність у напрямку забезпечення, формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки й оборони, Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) у своїй діяльності керується Законом України «Про Державне бюро розслідувань», Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їхній основі.

О. В. Ільченко вважає, що ДБР має складний правовий статус і належить до центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом та до системи правоохоронних органів. До того ж науковець зауважує, що зазначене місце новоствореного ДБР у системі органів державної влади розширює сферу повноважень цього органу щодо антикорупційної політики і водночас може мати негативні аспекти щодо досягнення конкретних результатів діяльності ДБР [20, с. 282].

Військова служба правопорядку у Збройних силах України (далі – Служба правопорядку) як суб'єкт забезпечення національної безпеки і оборони держави призначена для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних сил України у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях (далі – військові частини), військових містечках, на вулицях та у громадських місцях; для запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у Збройних силах України, їх припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників Збройних сил України, а також для захисту майна Збройних сил України від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах [21].

Отже, адміністративно-правовий статус Служби правопорядку можна тлумачити як сукупність юридично встановлених прав і обов'язків, що визначають її місце в системі Збройних сил України, як правовий засіб (форму) розподілу діяльності зі зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних силах України та забезпечення конституційних прав військовослужбовців, а повноваження – як право та можливість діяти в різних ситуаціях, відповідно до обставин, функції та завдання, спрямовані на виконання компетенції Служби правопорядку.

Головними елементами правового статусу Служби правопорядку є призначення, завдання, функції, конкретні владні повноваження і відповідальність, які є основою правового статусу.

Тому можемо зробити такий висновок, що головними елементами адміністративно-правового статусу Служби правопорядку є призначення, завдання, функції, конкретні владні повноваження і відповідальність, які становлять основу правового статусу досліджуваного

суб'єкта забезпечення законності, правопорядку, військової дисципліни та захисту конституційних прав військовослужбовців.

З огляду на адміністративно-правовий статус Управління державної охорони України, здійснюючи свою діяльність у напрямі забезпечення, формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони, виконує такі завдання: здійснення державної охорони щодо органів державної влади України; забезпечення безпеки посадових осіб (визначених законом) за місцем їх перебування як на території України, так і за її межами; забезпечення безпеки членів сімей посадових осіб, які проживають разом з ними або супроводжують їх; запобігання протиправним посяганням на посадових осіб і членів їхніх сімей та об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, їх виявлення та припинення; охорони визначених об'єктів, забезпечення безпечної експлуатації транспортних засобів, призначених для посадових осіб, що охороняються; участі в заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом [22].

Виконуючи наділені державою функції стосовно забезпечення, формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони, органи охорони державного кордону безпосередньо виконують поставлені перед Державною прикордонною службою України завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні. Ураховуючи норми правового статусу, органам охорони державного кордону як суб'єктові забезпечення національної безпеки і оборони держави надаються відповідні повноваження: припинення будь-яких спроб незаконної зміни проходження лінії державного кордону України, здійснення прикордонного контролю і пропуску осіб та транспортних засобів через державний кордон, виявлення причин та умов, що призводять до порушень законодавства про державний кордон України, здійснення в межах своєї компетенції заходів щодо їх усунення [23].

Висновки. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони, – це сукупність суб'єктивних прав і обов'язків, закріплених нормами адміністративного права за правоохоронними органами, які безпосередньо впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. Структура адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України як суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони держави є такою: 1) мета, завдання та функції правоохоронних органів, що забезпечують національну безпеку і оборону; 2) повноваження правоохоронних органів, що забезпечують національну безпеку і оборону; 3) організаційно-штатна структура правоохоронних органів, що забезпечують національну безпеку і оборону; 4) юридичні гарантії та юридична відповідальність правоохоронних органів, що забезпечують національну безпеку і оборону.

Список використаних джерел

1. Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. Москва : ИНФРА-М, 2003. 704 с.
2. Юридична енциклопедія : у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2003. Т. 5: П–С. 736 с.
3. Фиалковская И. Д. Сущность административного убеждения как метода государственного управления. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. 2012. № 1 (1). С. 259–264.
4. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
5. Лазарев Б. М. Компетенция органов управления. Москва : Юридическая литература, 1972. 472 с.
6. Подоляка А. М. Адміністративно-правовий статус Державної автомобільної інспекції МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 204 с.

7. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Видавничий Дім «ІнЮре», 2002. 668 с.
8. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком-Інтер, 2004. 458 с.
9. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник. Москва : Изд-во БЕК, 1997. 350 с.
10. Пономарьов С. П. Адміністративно-правовий статус органів Служби безпеки України. *Право і безпека*. 2012. № 3. С. 121–125.
11. Золотарьова Н. І. Форми адміністративної діяльності правоохоронних органів у сфері екологічної безпеки. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2012. Вип. 2 (14). С. 156–161.
12. Користін О. Є., Бортник О. Є. Актуалізація окремих напрямів правоохоронної діяльності у протидії економічній злочинності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 118–125.
13. Гбур З. В. Основні функції держави у сфері забезпечення економічної безпеки. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 2 (25). С. 1–9.
14. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/392/2020> (дата звернення: 11.05.2021).
15. Резнік О. М. Організаційні основи діяльності правоохоронних органів України із забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2018. № 34. С. 34–38.
16. Ковальська В. В. Поняття, ознаки та значення нормативно-правового акту МВС України. *Форум права*. 2008. № 2. С. 237–242.
17. Власенко Д. В. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України. *Національний юридический журнал*. 2016. № 5. С. 43–47.
18. Ластович Д. М. Поняття адміністративно-правового статусу поліції як суб'єкта надання поліцейських послуг. *Наше право*. 2015. № 6. С. 71–75.
19. Бабенко В. І. Адміністративно-правовий статус органів прокуратури України. *Наше право*. 2014. № 8. С. 55–57.
20. Ільченко О. В. Правові аспекти створення та діяльності Державного бюро розслідувань. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 4. С. 281–283.
21. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3099-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3099-14> (дата звернення: 11.05.2021).
22. Управління державної охорони України. Ukrainian Military Pages. URL: <https://www.ukrmilitary.com/p/department-of-state-guard-of-ukraine.html> (дата звернення: 11.05.2021).
23. Про прикордонний контроль : Закон України від 05.11.2009 р. № 1710-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1710-17> (дата звернення: 11.05.2021).

References

1. Suhareva, A. Ya., Krutskih, V. E. (2003). Bol'shoj yuridicheskij slovar' [Big Law Dictionary]. Moskva : INFRA-M. 704 s. [in Russian].
2. Shemshuchenko, Yu. S. (2003). Iurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia] : u 6 t. Kyiv : Ukrainska entsyklopediia. T. 5: P–S. 736 s. [in Ukrainian].
3. Fialkovskaya, I. D. (2012). Sushchnost' administrativnogo ubezhdeniya kak metoda gosudarstvennogo upravleniya [Essence of administrative belief as a method of government]. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N. I. Lobachevskogo*. № 1 (1). S. 259–264 [in Russian].
4. Zaichuk, O. V., Onishchenko, N. M. (2006). Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs : pidruchnyk. [Theory of state and law. Academic course : textbook]. Kyiv : Yurinkom Inter. 688 s. [in Ukrainian].
5. Lazarev, B. M. (1972). Kompetenciya organov upravleniya [Competence of governing bodies]. Moskva : Yuridicheskaya literatura. 472 s. [in Russian].
6. Podoliaka, A. M. (2004). Administratyvno-pravovyi status Derzhavnoi avtomobilnoi inspektsii MVS Ukrainy : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 [Administrative and legal status of the State Automobile Inspection of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine : dissertation of the Candidate of Law Sciences : 12.00.07]. Kharkiv. 204 s. [in Ukrainian].
7. Averianov, V. B. (2002). Vykonavcha vlada i administratyvne pravo [Executive power and administrative law]. Kyiv : Vydavnychi Dim «InIure». 668 s. [in Ukrainian].
8. Kolpakov, V. K. (2004). Administratyvne pravo Ukrainy : pidruchnyk [Administrative law of Ukraine : textbook]. Kyiv : Yurinkom-Inter. 458 s. [in Ukrainian].
9. Bahrah, D. N. (1997). Administrativnoe pravo : uchebnik. [Administrative law : textbook]. Moskva : Izd-vo BEK. 350 s. [in Russian].
10. Ponomarov, S. P. (2012). Administratyvno-pravovyi status orhaniv Sluzhby bezpeky Ukrainy. *Pravo i bezpeka* [Administrative and legal status of the Security Service of Ukraine. *Law and security*]. № 3. S. 121–125 [in Ukrainian].
11. Zolotarova, N. I. (2012). Formy administrativnoi diialnosti pravookhoronnykh orhaniv u sferi ekolohichnoi bezpeky. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo* [Forms of administrative activity of law enforcement agencies in the field of environmental safety. *Bulletin of NTUU «KPI». Politicalology. Sociology. Right*]. № 2 (14). S. 156–161 [in Ukrainian].
12. Korystin, O. Ye., Bortnyk, O. Ye. (2013). Aktualizatsiia okremykh napriamiv pravookhoronnoi diialnosti u protyidii ekonomichnii zlochynnosti. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav* [Actualization of certain areas of law enforcement in the fight against economic crime. *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*]. № 4. S. 118–125 [in Ukrainian].
13. Hbur, Z. V. (2017). Osnovni funktsii derzhavy u sferi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia* [The main functions of the state in the field of economic security. *Actual problems of public administration*]. № 2 (25). S. 1–9 [in Ukrainian].
14. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 r. № 392/2020 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine «On the National Security Strategy of Ukraine»]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/392/2020> (data zvernennia: 11.05.2021) [in Ukrainian].
15. Rieznik, O. M. (2018). Orhanizatsiini osnovy diialnosti pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy iz zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia* [Organizational bases of activity of law enforcement bodies of Ukraine on maintenance of financial and economic safety of the state. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. S.: Jurisprudence*]. № 34. S. 34–38 [in Ukrainian].

16. Kovalska, V. V. (2008). Poniattia, oznaky ta znachennia normatyvno-pravovoho aktu MVS Ukrainy. *Forum prava* [The concept, features and significance of the legal act of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. *Forum of law*]. № 2. S. 237–242 [in Ukrainian].
17. Vlasenko, D. V. (2016). Administratyvno-pravovy status Natsionalnoi politsii Ukrainy. *Natsyonalnyi yurydycheskyi zhurnal* [Administrative and legal status of the National Police of Ukraine. *National legal journal*]. № 5. S. 43–47 [in Ukrainian].
18. Lastovych, D. M. (2015). Poniattia administratyvno-pravovoho statusu politsii yak subiekta nadannia politseiskykh posluh. *Nashe pravo* [The concept of administrative and legal status of the police as a subject of police services. *Our law*]. № 6. S. 71–75 [in Ukrainian].
19. Babenko, V. I. (2014). Administratyvno-pravovy status orhaniv prokuratury Ukrainy. *Nashe pravo* [Administrative and legal status of the prosecutor's office of Ukraine. *Our law*]. № 8. S. 55–57 [in Ukrainian].
20. Ilchenko, O. V. (2017). Pravovi aspekty stvorennia ta diialnosti Derzhavnogo biuro rozsliduvan. *Porivnialno-analitychne pravo* [Legal aspects of the establishment and operation of the State Bureau of Investigation. *Comparative and analytical law*]. № 4. S. 281–283 [in Ukrainian].
21. Pro Viiskovu sluzhbu pravoporiadku u Zbroinykh Sylakh Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 07.03.2002 r. № 3099-III [About the Military Law Enforcement Service in the Armed Forces of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3099-14> (data zvernennia: 11.05.2021) [in Ukrainian].
22. Upravlinnia derzhavnoi okhorony Ukrainy [Department of State Protection of Ukraine]. Ukrainian Military Pages. URL: <https://www.ukrmilitary.com/p/department-of-state-guard-of-ukraine.html> (data zvernennia: 11.05.2021) [in Ukrainian].
23. Pro prykordonnyi kontrol : Zakon Ukrainy vid 05.11.2009 r. № 1710-VI [About border control]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1710-17> (data zvernennia: 11.05.2021) [in Ukrainian].

Makarchuk Vitalii,

PhD in Law

(Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9099-8921>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF LAW ENFORCEMENT BODIES AS SUBJECTS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF NATIONAL SECURITY AND DEFENSE

The article is devoted to the administrative and legal status of law enforcement agencies as subjects of formation and implementation of state policy in the field of national security and defense. The article outlines the basic terminological concepts, such as: status, legal status, administrative and legal status. The opinions of various scholars on the interpretation of the concept of the legal status of law enforcement agencies, its structure and elements are analyzed. The administrative and legal status of law enforcement agencies that ensure the formation and implementation of state policy in the field of national security and defense, including the administrative and legal status of the National Police, Prosecutor's Office, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, State Bureau of Investigation, Law Enforcement Service, State Security Service of Ukraine, state border guards. It was established that the administrative and legal status is a systemic set of such administrative and legal properties of law enforcement agencies that implement state policy in the field of national security and defense, as: competence; the order of formation and acquisition of legal features; name; location; structure; goals of operation; responsibilities, which are directly regulated by current regulations, laws of Ukraine, and international agreements, the binding nature of which is given by the Verkhovna Rada of Ukraine. The presence of administrative and legal status means that law enforcement agencies have the competence defined by administrative and legal norms – subjects of

jurisdiction, rights and responsibilities (powers), are responsible for actions or omissions within their own or delegated competence, perform public, executive, functions involved in administrative legal relations of a regulatory or protective nature. It was concluded that the administrative and legal status of law enforcement agencies (National Police, Prosecutor's Office, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, State Bureau of Investigation, Law Enforcement Service, State Security Service of Ukraine, state border guards) as subjects of state policy formation and implementation in sphere of national security and defense determines the main directions of influence on public relations in the state, and those that arise to protect the interests of national security and defense of the state. It was stated that the obligatory sign of acquisition by law enforcement bodies - subjects of administrative-legal status is the presence of specific subjective rights and obligations, which are realized both within the administrative legal relations and outside them.

Key words: *national security and defense; law enforcement agencies; society; state; state policy; status; legal status; administrative and legal status.*